

Till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Diarienummer: LI2025/01164

Datum: 2025-07-18

Remissvar över betänkandet SOU 2025:64 – En översyn av kontrollorganisation och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag

Luleå kommun har tagit del av betänkandet SOU 2025:64 och vill härmed lämna följande synpunkter.

Miljö och Byggnadsnämnden avstyrker förslaget till ny kontrollorganisation för livsmedelstillsynen.

Beskrivning av betänkandet; En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft

Regeringen beslutade den 14 december 2023 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över hur offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i livsmedelskedjan organiseras och finansieras inom områdena livsmedel, foder och animaliska biprodukter

Den nuvarande kontrollstrukturen innebär att många kontroll-myndigheter är små och sårbara och har utmaningar med att säker-ställa att det finns personal och specialkompetens inom särskilt kräv-ande lagstiftningsområden. Kontrollkedjan som helhet brister i effektivitet och robusthet och myndigheternas geografiska behörig-hetsgränser medför att samma typ av livsmedel riskerar att bedömas på olika sätt över landet. En annan konsekvens av organisations-strukturen är att det inte finns ett heltäckande system för revision.

Utredningens bedömning är att det vore mest optimalt om det fanns en samlad myndighet för hela livsmedelskedjan. En sådan myndighet skulle verka för samhällets, konsumenternas och företagens intressen i hela livsmedelskedjan och säkerställa att livsmedel är säkra, djuren friska och växtligheten sund. Att ha *en* kontrollmyndighet för de aktuella områdena i livsmedelskedjan skulle innebära en nationell anpassning av förvaltningen som stärker helhetsperspektivet

I syfte att uppnå en mer enhetlig och likvärdig offentlig kontroll föreslås att ansvaret för den offentliga kontrollen i livsmedels-kedjan när det gäller

kontrollområdet livsmedel ska centraliseras till Livsmedelsverket och kontrollområdena foder och ABP ska centraliseras till Jordbruksverket

Avdelning Miljö och byggs allmänna synpunkter;

Samverkan inom kommunen med andra specialistområden som blir kvar inom kommunen, går förlorad

I Luleå finns livsmedel i samma team som alkohol, tobak och receptfria läkemedel. Detta är mycket värdefullt för inspektörerna, vi kan dela information sinsemellan om vad som händer i olika verksamheter samt vilka som uppstår och upphör. Större avstånd och mindre kontakt med verksamhetsutövarna kan också skada verksamhetens förtroende för oss. Vi kan inte i samma utsträckning lägga märke till aktörer som dyker upp i kommuner där vi har minskad närvaro

Det är uppskattat att vi finns nära verksamheterna, dels i samband med kontroller men också för de som vill besöka oss för dialog och rådgivning. Med fler objekt och större geografiska avstånd anser vi att risken är stor att man får sämre kontakt med verksamhetsutövarna. Vi upplever även att medborgarna känner en trygghet i att vi finns nära.

Norrbotten är ett stort län med långa avstånd där ett behov av regional närvaro är viktigt. Frågan är hur det skall hanteras och hur säkerställs att man uppnår målet med förslaget vad gäller enkelhet, samordning, råd, kostnad etc. För att utföra tillsyn behövs närhet, för fysiska besök, rådgivning och tillsyn, detta är särskilt viktigt för små företag med begränsade resurser. Det riskerar att bli svårare istället för enklare, sämre tillgänglighet och handläggningstider om regional närvaro, och tillräcklig närvaro, saknas

Även ordinarie kontroller kan påverkas av detta. Våra kontroller ska vara oanmälda och ibland är verksamheter stängda när vi dyker upp. Med längre körväg blir tidsförlusten större även i de fallen. Det blir över lag svårare att vara spontan och flexibel i sin planering när de geografiska avstånden växer

Specifika synpunkter

1. Förslaget om en ny nationell kontrollmyndighet

Av betänkandet framgår att de geografiska problemen kan hanteras genom att vi gör "längre sammanhängande inspektionsresor med flera övernattningsnätter". Med tanke på avstånden i Norrbotten och med den

frekvens vi genomför kontroller innebär det att inspektörerna kommer att vara på resa i princip hela tiden. Vilken utrustning för olika undersökningar kan man ha med sig och hur ska kyl-/frysförvaring av livsmedelsprover/frysklampar ske?

Man kommer att ha mindre kontakt med kollegor då man helt enkelt sällan kommer att vara inne för att träffa dem. Mindre chans till täta kontakter och diskussioner för samsyn, detta är framför allt viktigt för nyanställda, att ha daglig kontakt med mer erfarna kollegor. Minskat stöd och minskad återhämtning både under och mellan arbetsdagar

I betänkandet står det angående rekrytering: "Exempelvis kan rekrytering underlättas genom att möjligheten att arbeta från hemmet i viss utsträckning erbjuds. Därutöver kan möjligheten att låta vissa anställda ha sitt arbetsställe i hemmet bredda möjligheterna att rekrytera kvalificerad personal som inte bor nära de regionala kontoren men i stället har nära till verksamheter eller anläggningar som ska kontrolleras. I förekommande fall kan personer rekryteras som redan i dag bor i närheten av vissa kontrollobjekt." Vi ser inte hur detta skulle vara förenligt med strävan efter likvärdig kontroll. Dessa inspektörer blir inte alls delaktiga på samma sätt utan blir isolerade på sin arbetsplats och med sina objekt, dessutom utan den omgivande organisation (kommunen) som ensamma inspektörer idag har

Vi kan inte agera snabbt på händelsestyrd kontroll (matförgiftningar, klagomål, återkallanden och så vidare). Många gånger kommer kontroller att försenas rejält eller helt omöjliggöras på grund av svåra väderförhållanden, avstängda vägar etc vilket är vanligt i norr samt de väldigt långa avstånden mellan orter och verksamheter

2. Förändringar i finansieringsmodellen

Luleå kommun noterar förslaget om förändrad finansiering av kontrollverksamheten, där en större andel av kostnaderna föreslås täckas genom statlig finansiering snarare än avgifter från företagen.

Kommunen ser positivt på att finansieringsmodellen ses över i syfte att minska den administrativa bördan för företag, särskilt små aktörer. Samtidigt är det viktigt att säkerställa att kontrollverksamheten fortsatt är tillräckligt finansierad och att resurser fördelas rättvist mellan olika kommuner och regioner.

Det är också viktigt att tydliggöra hur övergången till en ny finansieringsmodell ska genomföras i praktiken, samt vilka konsekvenser detta får för kommunernas roll och ansvar i kontrollsystemet. Vi tror att övergången till Livsmedelsverkets avgiftsmodell innebär högre timtaxor jämfört med nuvarande nivåer. Konkurrensförmåga kan därmed försämrats för små företag. Finns behov av att se över differentierade avgiftsmodeller där små verksamheter inte likställs med stora, exportinriktade företag

3. Övrigt

I betänkandet jämför man gärna livsmedelskontrollen med djurskyddet och hur det blev när denna flyttades från kommunerna till länsstyrelsen. Men, år 2023 gjorde de endast 8 300 fysiska kontroller (Källa: Nationell djurskyddsrapport 2023), medan kommunerna och livsmedelsverket gjorde runt 100 000 livsmedelskontroller. Utvärderingar av flytten visar dessutom att den resulterat i att man inte hinner lika många fysiska kontroller (gissningsvis på grund av större avstånd). Då vi utifrån statistiken har en flerfaldigt högre frekvens på fysiska besök kan man anta att avstånd då även blir ett flerfaldigt större hinder för oss

Vi ser inte heller vilka verksamheter det är som egentligen gynnas av förslaget. Den absoluta majoriteten av våra kontrollobjekt är restauranger, caféer, skolkök och liknande. Som vi ser det kan den enda skillnaden för dem bli att myndigheten hamnar fysiskt längre bort, har sämre lokalkännedom samt att avgifterna rimligen borde bli högre

Avslutande synpunkter

Luleå kommun ställer sig i huvudsak positiv till betänkandets intentioner med att se över en mer likriktad tillsyn inom livsmedelsområdet men i betänkande finns få eller inga beskrivningar av hur detta i praktiken skall organiseras. Vi tycker att tidsplanen är pressad då det kommer att behövas mer tid för att genomföra dessa förändringar.

Vi ser inte att de positiva effekterna av förslaget kommer att få något genomslag för oss i norr. Tvärtom kommer det att leda till en försämrad livsmedelssäkerhet, högre kostnader för företag och myndighet samt att möjligheten att rekrytera och behålla kompetent personal för myndigheten. Många av de problem som finns skulle kunna lösas med mindre ingripande

åtgärder, såsom mer samverkan mellan kommuner, mer utbildning och mer vägledning från Livsmedelsverket.

Frågan är hur det hanteras i län med långa avstånd som i Norrbotten och hur säkerställs då att man uppnår målet med förslaget vad gäller enkelhet, samordning, råd, kostnad.

Det behöver konkretiseras helt enkelt, hur det fungerar i glesbefolkade län med långa avstånd.

Luleå kommun ser positivt på ambitionen att skapa en mer likvärdig och effektiv kontrollorganisation i livsmedelskedjan men ser inte att detta konkretiseras om inte annat behöver den kompletteras med fler perspektiv och hur det praktiskt ska uppnås.

Beslutsunderlag; **Betänkandet SOU 2025:64** – En översyn av kontrollorganisation och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag samt yttrande från Näringslivskontoret

Slutsats

Vi avstyrker förslaget i remissen och anser att detta inte kommer att gynna verksamheterna i vår region samt att förslaget kommer att leda till säkerheten kring livsmedel i vår region kommer att försämrats.

Miljö och Bygg avdelningen

Underskrift

Jenny Edfeldt

Sektionschef Livsmedel/Alkohol och Bostadsanpassning
Avdelning Miljö och bygg på Infrastruktur och serviceförvaltningen